

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПВНЗ «МІЖНАРОДНИЙ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ АКАДЕМІКА СТЕПАНА ДЕМ'ЯНЧУКА»

ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОК 29. ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО**

Рівень вищої освіти:	перший (бакалаврський)
Галузь знань:	08 «Право»
Спеціальність:	081 «Право»
Освітня програма:	«Право»

Рівне – 2022

Робоча програма дисципліни «Земельне право» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за освітньою програмою «Право» зі спеціальності 081 Право, галузь знань 08 Право

Розробник: кандидат юридичних наук, доцент Микулець Віталій Юрійович

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри цивільно-правових дисциплін

Протокол від «01» вересня 2022 року № 1.

Завідувач кафедри доц. Ільків О.В.

Робочу програму погоджено:

Гарант освітньо-професійної програми проф. Богатирьов І.Г.

Схвалено навчально-методичною комісією юридичного факультету
Протокол № 1 від «01» вересня 2022 р.

Голова НМК доц. Оверчук О.В.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 08 «Право»	Обов'язковий освітній компонент	
	спеціальність 081 «Право» Освітня програма: «Право»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		4-й	4-й
		Семестр	
		7-й	7 -й
Загальна кількість годин – 90	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський) Освітня програма Право	Лекції	
		20 год.	10 год.
		Практичні, семінарські	
		24 год.	6 год.
		Лабораторні	
		- год.	- год.
		Самостійна робота	
		46 год.	74 год.
		Вид контролю: екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни є оволодіння теорією і методологією земельного права, вивчення законодавства у галузі землекористування, охорони та відтворення земельних ресурсів, формування навиків його застосування на практиці, вироблення у слухачів нового якісного стану екологічного мислення, формування культури особистості, яка проявляється в її еколого-правовій свідомості, мисленні, поведінці та практичній діяльності.

Основними завданнями вивчення курсу «Земельне право» є: 1) ознайомлення студентів із змістом правових інститутів земельного права; 2) формування розуміння теоретичних та практичних проблемах правового регулювання земельних відносин і шляхів та методів їх вирішення; 3) на практичних заняттях виробити у студентів вміння тлумачити нормативно-правові акти, виявляти самостійність і творчий підхід до вирішення практичних ситуацій у сфері земельних відносин.

Результатом навчання за дисципліною є набуття студентами відповідно до освітньо-професійної програми таких **компетентностей, ЗКЗ (загальні компетентності), СК (спеціальні, фахові компетентності):**

ЗКЗ. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК15. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

СК12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.

Опанувавши дисципліну «Земельне право» студенти повинні володіти такими **програмними результатами навчання:**

РН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

РН 20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.

РН 21. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.

РН 22. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Земельне право в правовій системі України. Право на землю.

Тема 1. Предмет, джерела і система земельного права. Юридична природа земельного права України. Принципи земельного права України. Методи в земельному праві України. Система і структура земельного права України. Співвідношення і взаємодія земельного права з іншими галузями правової системи. Правове забезпечення та основні етапи земельної реформи в Україні.

Література: основна [1-6, 8], допоміжна [10, 14, 18, 19, 20, 24, 26, 31].

Тема 2. Джерела земельного права. Конституційні норми і принципи регулювання земельних відносин. Кількісні і якісні показники в системі джерел земельного права України. Земельні кодекси України як джерела земельного права: порівняльний аналіз. Юридична природа Декретів КМ України в системі джерел земельного права України. Укази Президента України з питань реформування земельних відносин у сільському господарстві як джерела земельного права України. Закон про Державний бюджет на поточний рік в системі джерел земельного права.

Література: основна [1-8], допоміжна [10, 14, 18, 19, 20, 24, 26, 27, 28, 31, 35, 36].

Тема 3. Правове забезпечення земельної реформи. Коло об'єктів, суб'єктів та інфраструктура ринку земель в Україні. Повноваження органів державної влади та органів місцевого самоврядування у сфері ринку земель. Організація і регулювання ринку земель. Порядок продажу земельних ділянок, що перебувають у державній та комунальній власності та у власності громадян і юридичних осіб. Механізми земельних торгів та аукціонів. Вимоги до діяльності земельних бірж, проведення аукціонів, конкурсів. Склад підготовчих етапів до продажу земельних ділянок.

Література: основна [1-8], допоміжна [10, 14, 18, 19, 20, 24, 26, 27, 28, 31, 35, 36].

Тема 4. Правові режими всіх категорій земель. Землі сільськогосподарського призначення. Землі житлової та громадської забудови. Землі природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення. Землі оздоровчого призначення. Землі рекреаційного призначення. Землі історико-культурного призначення. Землі лісгосподарського призначення. Землі водного фонду. Землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення. Земель запасу. Земель резервного фонду.

Література: основна [1-6, 8], допоміжна [10, 14, 18, 19, 20, 24, 26, 27, 28, 31, 35, 36].

Тема 5. Види прав на землю. Речові права на землю. Право власності на землю фізичних та юридичних осіб. Право власності на землю територіальних громад та держав. Право власності на землю Українського народу. Право колективної власності на землю. Інші види прав на землю.

Література: основна [1-4, 6, 7], допоміжна [10, 14, 18, 19, 20, 24, 26, 27, 28, 31, 35, 36, 38-42].

Тема 6. Право власності на землю. Поняття права власності на землю та особливості його об'єкту. Особливості змісту права власності на землю. Особливості права володіння земельними ділянками. Особливості права користування земельними ділянками. Особливості

права розпорядження земельними ділянками.

Форми права власності на землю. Право власності на землю фізичних та юридичних осіб. Право власності на землю територіальних громад та держав. Право власності на землю Українського народу. Право колективної власності на землю. Особливості права спільної власності на землю.

Література: основна [1-6, 8], допоміжна [10, 14, 18, 19, 20, 24, 26, 27, 28, 31, 35, 36].

Тема 7. Набуття та припинення права власності на земельні ділянки. Особливості набуття за цивільно-правовими угодами земельних ділянок державної та комунальної власності. Порядок продажу земельних ділянок державної власності, на яких розташовані об'єкти підлягаючі приватизації. Особливості виникнення прав на землю державою і територіальними громадами. Особливості застосування спеціальних підстав припинення прав на землю. Порядок вилучення земель у суб'єктів права, порушників земельне законодавство. Особливо цінні землі і порядок їх вилучення. Порядок узгодження питань пов'язаних з вилученням (викупом) земельних ділянок на користь юридичних осіб. Мораторій на відчуження земель с/г призначення. Правове регулювання ринка земель.

Література: основна [1-6, 8], допоміжна [10, 12, 14, 18, 19, 20, 24, 26, 27, 28, 31, 35, 36].

Тема 8. Право землекористування. Класифікація правових титулів землекористування. Окремі титули права землекористування, їхній зміст та загальна характеристика. Особливості підстав виникнення і припинення права землекористування. Особливості орендного землекористування. Загальна характеристика оренди землі та договору оренди землі. Порядок укладення договорів оренди землі. Умови договору оренди землі. Зміна, припинення, поновлення договорів оренди землі. Суборенда землі.

Література: основна [1-6, 8], допоміжна [10, 14, 18, 19, 20, 23, 26, 27, 28, 31, 35, 36].

Тема 9. Обмеження та обтяження прав на землю. Поняття та види обмежень прав на землю. Правове регулювання обмежень набуття права власності на землю. Правовий режим зон з особливими умовами використання земель. Добросусідство. Загальна характеристика підстав припинення прав на землю. Підстави припинення права власності на землю: поняття, види та їх характеристика. Добровільна відмова від права власності або права постійного користування земельною ділянкою. Примусове припинення прав на земельну ділянку. Викуп земельних ділянок для суспільних потреб. Примусове відчуження земельних ділянок з мотивів суспільної необхідності.

Література: основна [1-6, 8], допоміжна [10, 12, 14, 18, 19, 20, 23, 26, 27, 28, 31, 35, 36].

Змістовий модуль 2. Регулювання земельних правовідносин органами влади.

Тема 10. Земельний в системі державних інтересів і функцій. Поняття та склад земельного фонду України. Специфіка правового статусу земель запасу та земель резерву. Класифікація земель за основним цільовим призначенням. Порядок зміни цільового призначення земель. Поняття, класифікація функцій органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері земельних відносин. Планування територій та землеустрій як функції державного і самоврядного регулювання земельних відносин. Моніторинг земель: поняття, форми, порядок проведення та юридичне значення. Державний земельний кадастр: поняття, зміст, порядок ведення, юридичне значення.

Література: основна [1-6, 8], допоміжна [10, 23, 26, 27-29, 31, 35, 36].

Тема 11. Економіко-правовий механізм у галузі використання, охорони та відтворення земель. Поняття та загальна характеристика економіко-правового механізму у сфері земельних відносин. Правове регулювання плати за землю. Форми плати за землю. Особливості правового регулювання економічного стимулювання раціонального використання та охорони земель. Правове регулювання відшкодування втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва.

Література: основна [1-6, 8], допоміжна [10, 23, 26, 27-29, 35, 36].

Тема 12. Правова охорона земель. Поняття, зміст, правові форми охорони землі як основного національного багатства України. Правова охорона ґрунтів та інших сільськогосподарських угідь. Особливості правової охорони меліорованих земель. Правова забезпечення рекультивації порушених земель. Правове забезпечення використання техногенно забруднених земель. Правове забезпечення консервації земель. Правова охорона земель від забруднення небезпечними речовинами. Нормування і стандартизація у сфері охорони земель.

Література: основна [1-6, 8], допоміжна [11, 13, 18, 19, 22, 26, 27, 28, 31].

Тема 13. Поняття та види юридичної відповідальності за земельні правопорушення. Підстави та порядок розгляду земельних спорів в органах, уповноважених їх розглядати за законодавством України. Кримінальна, адміністративна, цивільна відповідальність за порушення земельного законодавства. Відповідальність за самовільне заняття земельної ділянки. Відповідальність за самовільне будівництво будівель або споруд. Відповідальність за забруднення і псування земель. Відповідальність за руйнування родючого слою ґрунту, невиконання обов'язків по рекультивації земель. Відповідальність за захоплення або спотворення даних земельного кадастру. Відповідальність за самовільний відступ від проектів внутрішньогосподарчого землеустрою і за знищення межових знаків.

Література: основна [1-6, 8], допоміжна [11, 13, 18, 19, 22, 26, 27, 28, 31, 32, 35, 36].

Тема 14. Захист земельних прав. Механізми захисту прав на землю. Примусовий викуп земельних ділянок з мотивів суспільної необхідності. Державна реєстрація прав на землю в системі функцій органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері регулювання земельних відносин. Державний і самоврядний контроль у сфері регулювання земельних відносин. Вирішення земельних спорів як функція органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері земельних відносин.

Література: основна [1-6, 8], допоміжна [11, 13, 18, 19, 22, 26, 27, 28, 31, 32, 35, 36].

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Земельне право в правовій системі України. Право на землю												
Тема 1. Предмет, джерела і система земельного права.	6	-	2	-	-	4	6	2	-	-	-	4
Тема 2. Джерела земельного права.	6	2	2	-	-	2	6	-	-	-	-	6
Тема 3. Правове забезпечення земельної реформи.	6	2	-	-	-	4	6	2	-	-	-	4
Тема 4. Правові режими всіх категорій земель.	6	-	2	-	-	4	6	-	2	-	-	4
Тема 5. Види прав на землю.	6	2	-	-	-	4	6	-	-	-	-	6
Тема 6. Право власності на землю.	6	-	2	-	-	4	6	2	-	-	-	4
Тема 7. Набуття та припинення права власності на земельні ділянки.	6	2	2	-	-	2	6	-	-	-	-	6
Тема 8. Право землекористування.	6	-	2	-	-	4	6	-	2	-	-	4
Тема 9. Обмеження та обтяження прав на землю.	6	2	2	-	-	2	6	-	-	-	-	6
Усього за ЗМ 1	54	10	14	-	-	30	54	6	4	-	-	44
Змістовий модуль 2. Регулювання земельних правовідносин органами влади												
Тема 10. Земельний в системі державних інтересів і функцій.	7	2	2			3	7					7
Тема 11. Економіко-правовий механізм у галузі використання, охорони та відтворення земель.	7	2	2			3	7	2				5
Тема 12. Правова охорона земель.	7	2	2			3	7					7
Тема 13. Поняття та види юридичної відповідальності за земельні правопорушення.	8	2	2			4	8	2	-			6
Тема 14. Захист земельних прав.	7	2	2			3	7		2			5
Усього за ЗМ 2	36	10	10			16	36	4	2			30
Усього годин	90	20	24	-	-	46	90	10	6	-	-	74

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна/заочна)
Змістовий модуль 1. Земельне право в правовій системі України. Право на землю		
1	Тема 1. Предмет, джерела і система земельного права.	2/-
2	Тема 2. Джерела земельного права.	2/-
3	Тема 4. Правові режими всіх категорій земель.	2/2
4	Тема 6. Право власності на землю.	2/-
5	Тема 7. Набуття та припинення права власності на земельні ділянки.	2/-
6	Тема 8. Право землекористування.	2/2
7	Тема 9. Обмеження та обтяження прав на землю.	2/-
Змістовий модуль 2. Регулювання земельних правовідносин органами влади		
8	Тема 10. Земельний в системі державних інтересів і функцій.	2/-
9	Тема 11. Економіко-правовий механізм у галузі використання, охорони та відтворення земель.	2/-
10	Тема 12. Правова охорона земель.	2/-
11	Тема 13. Поняття та види юридичної відповідальності за земельні правопорушення.	2/-
12	Тема 14. Захист земельних прав.	2/2
	Разом	24/6

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна/заочна)
Змістовий модуль 1. Земельне право в правовій системі України. Право на землю		
1	Тема 1. Предмет, джерела і система земельного права.	4/4
	Тема 2. Джерела земельного права.	2/6
	Тема 3. Правове забезпечення земельної реформи.	4/4
	Тема 4. Правові режими всіх категорій земель.	4/4
	Тема 5. Види прав на землю.	4/6
	Тема 6. Право власності на землю.	4/4
	Тема 7. Набуття та припинення права власності на земельні ділянки.	2/6
	Тема 8. Право землекористування.	4/4
	Тема 9. Обмеження та обтяження прав на землю.	2/6

Змістовий модуль 2. Регулювання земельних правовідносин органами влади		
	<i>Тема 10. Земельний в системі державних інтересів і функцій.</i>	3/7
	<i>Тема 11. Економіко-правовий механізм у галузі використання, охорони та відтворення земель.</i>	3/5
	<i>Тема 12. Правова охорона земель.</i>	3/7
	<i>Тема 13. Поняття та види юридичної відповідальності за земельні правопорушення.</i>	4/6
	<i>Тема 14. Захист земельних прав.</i>	3/5
	Разом	46/74

7. Завдання для самостійного опрацювання тем дисципліни

Назва теми	Зміст завдання для відпрацювання пропущених занять і невиконаних завдань	Форми контролю	Література	Кількість балів
Змістовий модуль 1. Земельне право в правовій системі України. Право на землю				
<i>Тема 1. Предмет, джерела і система земельного права..</i>	Конспектування тематичного матеріалу. Вивчення основних визначень і термінів. Виконання завдань практичної роботи	Усне та письмове опитування. Презентація основних положень за темою.	<i>основна [1-6, 8], допоміжна [10, 14, 18, 19, 20, 24, 26, 31]</i>	4
<i>Тема 2. Джерела земельного права.</i>	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу	Анотування основних джерел з теми. Підготовка доповіді	<i>основна [1-8], допоміжна [10, 14, 18, 19, 20, 24, 26, 27, 28, 31, 35, 36]</i>	4
<i>Тема 3. Правове забезпечення земельної реформи.</i>	Конспектування тематичного матеріалу. Вивчення основних визначень і термінів. Виконання завдань практичної роботи	Анотування основних джерел з теми. Підготовка доповіді.	<i>основна [1-8], допоміжна [10, 14, 18, 19, 20, 24, 26, 27, 28, 31, 35, 36]</i>	4
<i>Тема 4. Правові режими всіх категорій земель.</i>	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу	Усне та письмове опитування. Презентація основних положень за темою.	<i>основна [1-6, 8], допоміжна [10, 14, 18, 19, 20, 24, 26, 27, 28, 31, 35, 36]</i>	4
<i>Тема 5. Види прав на землю.</i>	Конспектування тематичного матеріалу. Вивчення основних визначень і термінів. Виконання завдань практичної роботи	Усне та письмове опитування. Презентація основних положень за темою.	<i>основна [1-4, 6, 7], допоміжна [10, 14, 18, 19, 20, 24, 26, 27, 28, 31, 35, 36, 38-42]</i>	4
<i>Тема 6. Право власності на землю.</i>	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу	Анотування основних та додаткових джерел з теми. Підготовка	<i>основна [1-6, 8], допоміжна [10, 14, 18, 19, 20, 24, 26, 27, 28, 31, 35, 36]</i>	4

		доповіді.		
<i>Тема 7. Набуття та припинення права власності на земельні ділянки.</i>	Конспектування тематичного матеріалу. Вивчення основних визначень і термінів. Виконання завдань практичної роботи	Анотування основних та додаткових джерел з теми. Підготовка доповіді.	<i>основна [1-6, 8], допоміжна [10, 12, 14, 18, 19, 20, 24, 26, 27, 28, 31, 35, 36]</i>	4
<i>Тема 8. Право землекористування.</i>	Конспектування тематичного матеріалу. Вивчення основних визначень і термінів. Виконання завдань практичної роботи	Усне та письмове опитування. Презентація основних положень за темою.	<i>основна [1-6, 8], допоміжна [10, 14, 18, 19, 20, 23, 26, 27, 28, 31, 35, 36]</i>	4
<i>Тема 9. Обмеження та обтяження прав на землю.</i>	Конспектування тематичного матеріалу. Вивчення основних визначень і термінів. Виконання завдань практичної роботи	Анотування основних та додаткових джерел з теми. Підготовка доповіді.	<i>основна [1-6, 8], допоміжна [10, 12, 14, 18, 19, 20, 23, 26, 27, 28, 31, 35, 36]</i>	4
Змістовий модуль 2. Регулювання земельних правовідносин органами влади				
<i>Тема 10. Земельний в системі державних інтересів і функцій.</i>	Конспектування тематичного матеріалу. Вивчення основних визначень і термінів. Виконання завдань практичної роботи	Усне та письмове опитування. Презентація основних положень за темою.	<i>основна [1-6, 8], допоміжна [10, 23, 26, 27-29, 31, 35, 36]</i>	5
<i>Тема 11. Економіко-правовий механізм у галузі використання, охорони та відтворення земель.</i>	Конспектування тематичного матеріалу. Вивчення основних визначень і термінів. Виконання завдань практичної роботи	Анотування основних та додаткових джерел з теми. Підготовка доповіді.	<i>основна [1-6, 8], допоміжна [10, 23, 26, 27-29, 35, 36]</i>	5
<i>Тема 12. Правова охорона земель.</i>	Конспектування тематичного матеріалу. Вивчення основних визначень і термінів. Виконання завдань практичної роботи	Експрес опитування. Анотування основних джерел з теми.	<i>основна [1-6, 8], допоміжна [11, 13, 18, 19, 22, 26, 27, 28, 31]</i>	5
<i>Тема 13. Поняття та види юридичної відповідальності за земельні правопорушення.</i>	Конспектування тематичного матеріалу. Вивчення основних визначень і термінів. Виконання завдань практичної роботи	Усне та письмове опитування. Презентація основних положень за темою.	<i>основна [1-6, 8], допоміжна [11, 13, 18, 19, 22, 26, 27, 28, 31, 32, 35, 36]</i>	5
<i>Тема 14. Захист земельних прав.</i>	Конспектування тематичного матеріалу. Вивчення основних визначень і термінів. Виконання завдань практичної роботи	Анотування основних та додаткових джерел з теми. Підготовка доповіді.	<i>основна [1-6, 8], допоміжна [11, 13, 18, 19, 22, 26, 27, 28, 31, 32, 35, 36]</i>	4

Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота сприяє кращому засвоєнню здобувачами матеріалу з навчальної дисципліни «Земельне право» та формуванню у них навичок та вмінь одержувати додаткові

знання.

Підготовка доповідей або презентацій як форма індивідуальної роботи навчальної дисципліни передбачає дослідження основних питань програмного матеріалу.

Оцінка доповіді або презентації враховує ступінь розкриття теми, обсяг використаної літератури, змістовність викладення фактів, рівень самостійності міркувань. Важливо, щоб доповідь або презентація були виконані відповідно до теми та повністю розкривали проблему дослідження.

Перелік проблемних питань

1. Земельне право як галузь права.
2. Система земельного права як галузі права.
3. Закони як джерела земельного права України.
4. Роль судової практики у регулюванні земельних відносин.
5. Поняття та особливості змісту права власності на землю.
6. Право приватної, державної, комунальної власності на землю.
7. Особливості підстав виникнення, зміни та припинення права власності на землю.
8. Загальна характеристика безоплатного набуття права власності на земельні ділянки державної та комунальної власності (приватизація землі).
9. Приватизація земельних ділянок юридичними особами.
10. Приватизація земельних ділянок для ведення фермерського господарства.
11. Набуття права власності на земельні ділянки за цивільно-правовими угодами.
12. Набуття права власності на земельні ділянки в процесі паювання.
13. Поняття та види права землекористування.
14. Підстави виникнення та припинення права землекористування.
15. Правові засади оренди землі.
16. Земельний сервітут, емфітевзис та суперфіцій.
17. Організаційно-правове забезпечення управління в галузі використання, відтворення та охорони земель.
18. Правове регулювання межування адміністративно-територіальних утворень.
19. Юридичний захист прав на землю.
20. Правове регулювання землеустрою.
21. Правові засади ведення державного земельного кадастру.
22. Юридична природа земельного податку.
23. Захист сільськогосподарських та лісгосподарських угідь від необґрунтованого їх вилучення для інших потреб.
24. Фінансове забезпечення заходів з охорони земель.
25. Особливості адміністративної, кримінальної, цивільної відповідальності за земельні правопорушення.
26. Поняття та зміст права сільськогосподарського землекористування.
27. Правові форми використання земель сільськогосподарського призначення на праві власності.
28. Гармонізація законодавства України із законодавством ЄС в галузі раціонального використання і відтворення земель.
29. Перспективи розвитку земельних правовідносин в Україні.
30. Особливості системи земельного законодавства в зарубіжних країнах.

Перелік тем може мінятися з урахуванням актуальної проблематики у сфері земельного права.

8. Методи навчання

У процесі вивчення дисципліни «Земельне право» застосовуються наступні методи

навчання:

1. Лекції із застосуванням пояснювально-ілюстративного методу, із використанням роздаткового матеріалу та мультимедійних презентацій.
2. Практичні заняття з застосуванням інтерактивних методів проведення практичних занять (режим бесіди, діалогу).
3. Складання опорного конспекту теми, побудова структурної схеми окремого питання, систематизація інформації у вигляді таблиці тощо;
4. Методи та прийоми активізації навчальної діяльності студента під час лекційних та практичних завдань (дискусія, дебати тощо).
5. Поточне консультування. Самостійна робота студентів з літературними та Інтернет-джерелами.
6. Презентація результатів виконаних завдань та досліджень студентом.

9. Методи контролю

При вивченні студентами курсу «Земельне право» застосовуються такі методи контролю:

- поточне (усне) опитування, дискусійне обговорення проблем на практичних заняттях;
- поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять, і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Поточний контроль реалізується у формі опитування, виступів, експрес-контролю тощо, перевірки результатів виконання різноманітних індивідуальних завдань тощо;

- контроль самостійної роботи, представлення презентацій;
- індивідуальне та фронтальне опитування;
- поточне тестування;
- аналіз та оцінювання результатів навчання;
- тестовий підсумковий контроль.

10. Питання гарантованого рівня знань здобувачів вищої освіти

1. Юридична природа земельного права України.
2. Принципи земельного права України.
3. Методи в земельному праві України.
4. Система і структура земельного права України.
5. Співвідношення і взаємодія земельного права з іншими галузями правової системи.
6. Правове забезпечення та основні етапи земельної реформи в Україні.
7. Конституційні норми і принципи регулювання земельних відносин.
8. Кількісні і якісні показники в системі джерел земельного права України.
9. Коло об'єктів, суб'єктів та інфраструктура ринку земель в Україні.
10. Повноваження органів державної влади та органів місцевого самоврядування у сфері ринку земель.
11. Організація і регулювання ринку земель.
12. Порядок продажу земельних ділянок, що перебувають у державній та комунальній власності та у власності громадян і юридичних осіб.
13. Вимоги до діяльності земельних бірж, проведення аукціонів, конкурсів.
14. Склад підготовчих етапів до продажу земельних ділянок.
15. Землі сільськогосподарського призначення.
16. Землі житлової та громадської забудови.
17. Землі природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення.
18. Землі оздоровчого призначення.
19. Землі рекреаційного призначення.
20. Землі історико-культурного призначення.

21. Землі лісогосподарського призначення.
22. Землі водного фонду.
23. Землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення.
24. Земель запасу.
25. Земель резервного фонду.
26. Речові права на землю.
27. Право власності на землю фізичних та юридичних осіб.
28. Право власності на землю територіальних громад та держав.
29. Право власності на землю Українського народу.
30. Право колективної власності на землю. Інші види прав на землю.
31. Поняття права власності на землю та особливості його об'єкту.
32. Особливості змісту права власності на землю.
33. Особливості права володіння земельними ділянками.
34. Особливості права користування земельними ділянками.
35. Особливості права розпорядження земельними ділянками.
36. Форми права власності на землю.
37. Право власності на землю фізичних та юридичних осіб.
38. Право власності на землю територіальних громад та держав.
39. Право власності на землю Українського народу.
40. Право колективної власності на землю.
41. Особливості права спільної власності на землю.
42. Особливості набуття за цивільно-правовими угодами земельних ділянок державної та комунальної власності.
43. Порядок продажу земельних ділянок державної власності, на яких розташовані об'єкти підлягаючі приватизації.
44. Особливості виникнення прав на землю державою і територіальними громадами.
45. Особливості застосування спеціальних підстав припинення прав на землю.
46. Порядок вилучення земель у суб'єктів права, порушників земельного законодавства.
47. Особливо цінні землі і порядок їх вилучення.
48. Порядок узгодження питань пов'язаних з вилученням (викупом) земельних ділянок на користь юридичних осіб.
49. Мораторій на відчуження земель с/г призначення.
50. Правове регулювання ринка земель.
51. Класифікація правових титулів землекористування.
52. Окремі титули права землекористування, їхній зміст та загальна характеристика.
53. Особливості підстав виникнення і припинення права землекористування.
54. Особливості орендного землекористування.
55. Загальна характеристика оренди землі та договору оренди землі.
56. Порядок укладення договорів оренди землі.
57. Умови договору оренди землі.
58. Зміна, припинення, поновлення договорів оренди землі. Суборенда землі.
59. Поняття та види обмежень прав на землю.
60. Правове регулювання обмежень набуття права власності на землю.
61. Правовий режим зон з особливими умовами використання земель.
62. Загальна характеристика підстав припинення прав на землю.
63. Підстави припинення права власності на землю: поняття, види та їх характеристика.
64. Добровільна відмова від права власності або права постійного користування земельною ділянкою.
65. Примусове припинення прав на земельну ділянку.
66. Викуп земельних ділянок для суспільних потреб.

67. Примусове відчуження земельних ділянок з мотивів суспільної необхідності.
68. Поняття та склад земельного фонду України.
69. Специфіка правового статусу земель запасу та земель резерву.
70. Класифікація земель за основним цільовим призначенням.
71. Порядок зміни цільового призначення земель.
72. Поняття, класифікація функцій органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері земельних відносин.
73. Планування територій та землеустрій як функції державного і самоврядного регулювання земельних відносин.
74. Моніторинг земель: поняття, форми, порядок проведення та юридичне значення.
75. Державний земельний кадастр: поняття, зміст, порядок ведення, юридичне значення.
76. Поняття та загальна характеристика економіко-правового механізму у сфері земельних відносин.
77. Правове регулювання плати за землю. Форми плати за землю.
78. Особливості правового регулювання економічного стимулювання раціонального використання та охорони земель.
79. Правове регулювання відшкодування втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва.
80. Поняття, зміст, правові форми охорони землі як основного національного багатства України. Правова охорона ґрунтів та інших сільськогосподарських угідь.
81. Особливості правової охорони меліорованих земель.
82. Правова забезпечення рекультивації порушених земель.
83. Правове забезпечення використання техногенно забруднених земель.
84. Правове забезпечення консервації земель.
85. Правова охорона земель від забруднення небезпечними речовинами.
86. Нормування і стандартизація у сфері охорони земель.
87. Підстави та порядок розгляду земельних спорів в органах, уповноважених їх розглядати за законодавством України.
88. Кримінальна, адміністративна, цивільна відповідальність за порушення земельного законодавства.
89. Відповідальність за самовільне заняття земельної ділянки.
90. Відповідальність за самовільне будівництво будівель або споруд.
91. Відповідальність за забруднення і псування земель.
92. Відповідальність за руйнування родючого слою ґрунту, невиконання обов'язків по рекультивації земель.
93. Відповідальність за заховання або спотворення даних земельного кадастру.
94. Відповідальність за самовільний відступ від проектів внутрішньогосподарчого землеустрою і за знищення межових знаків.
95. Механізми захисту прав на землю.
96. Примусовий викуп земельних ділянок з мотивів суспільної необхідності.
97. Державна реєстрація прав на землю в системі функцій органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері регулювання земельних відносин.
98. Державний і самоврядний контроль у сфері регулювання земельних відносин.
99. Вирішення земельних спорів як функція органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері земельних відносин.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота														Екзамен	Сума
Змістовий модуль № 1									Змістовий модуль № 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	40	100
4	4	4	4	4	4	4	4	4	5	5	5	5	4		

T1, T2 ... T17 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Критерії оцінювання	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Студент виявляє особливі творчі здібності, глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах; вміє аналізувати явища, які вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку; застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач; володіє вмінням надавати чітку аргументовану відповідь на поставленні питання	відмінно
82-89	B	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи, надає лаконічну відповідь майже на всі поставленні питання; самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	добре
74-81	C	Студент вміє оперувати необхідним колом понять та категорій; узагальнювати та систематизовувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві	
64-73	D	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, слабе їх застосування при розв'язанні практичних завдань; аналізує навчальний матеріал за допомогою викладача, надає мало аргументовані відповіді, виправляє не всі помилки, значна кількість яких є суттєвими	задовільно
60-63	E	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні вищому за початковий, проте має фрагментарне уявлення про деякі поняття та категорії курсу; надає неповне висвітлення змісту питань; має недостатнє вміння зробити аргументовані висновки; відповіді містять значну кількість недоліків і помилок	
35-59	FX	Студент не опанував значну частину матеріалу курсу; не володіє понятійним апаратом; не опрацював базову та допоміжну літературу. Мова не виразна, обмежена, бідна, словниковий запас	незадовільно з можливістю повторного складання

		не дає змогу оформити ідею. Практичні навички на рівні розпізнавання	
0-34	F	Студент повністю не знає програмного матеріалу, не працював в аудиторії з викладачем або самостійно; допускає суттєві помилки у відповідях на питання, не вміє застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних завдань	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Методичне забезпечення

1. Посібники.
2. Опорний конспект лекцій по всіх темах курсу, у тому числі і для самостійного вивчення в електронному вигляді (навчальна платформа Moodle).
3. Завдання та методичні рекомендації до виконання практичних робіт (навчальна платформа Moodle).
4. Пакети контрольних завдань для підсумкового контролю (навчальна платформа Moodle).

13. Рекомендована література

Основна:

1. Земельне право України навч. посіб. / Є. І. Федик [та ін.]. Львів : Новий Світ 2000, 2015. 220 с.
2. Земельне право України : Навчальний посібник / За загальною редакцією Мироненко В. П. Київ: Алерта, 2018. 350 с.
3. Земельне право України: загальна частина: навч. посібн. / А. І. Ріпенко, О. М. Пащенко. Київ : ВД «Дакор», 2016. 236 с.
4. Мироненко В. П. Земельне право України: Навчальний посібник / За загальною редакцією В. П. Мироненко. Київ.: Алерта, 2018. 350 с.
5. Земельне право : навч. посібник / О. І. Баїк, У. П. Бобко, М. С. Долинська, А. О. Дутко, Н. М. Павлюк; за ред. О. І. Баїк. Львів : Навчально-науковий Інститут права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка», 2020. 326 с.
6. Корнєєв Ю. В. Земельне право України: Навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 200 с.
7. Третяк А. М., Дорош О. С. Управління земельними ресурсами: навч. посіб. Київ: ТОВ "ЦЗРУ". 2016. 462 с.
8. Шеремет А. П. Земельне право України: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2015. 631 с.

Допоміжна:

9. Володін М. О. Основи земельного кадастру: навчальний посібник Київ, 2000. 320 с.
10. Земельне право України: навч. посібник / І. І. Килимник, О. І. Міхно ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. 166 с.
11. Земельний кодекс України: Науково-практичний коментар / За заг. ред. В. І. Курило., Київ: Центр учбової літератури, 2013. 536 с.
12. Землі сільськогосподарського призначення: права громадян України. Науково-навчальний посібник / за ред. Н. І. Титової. Львів: ПАІС, 2005. 368 с.
13. Коваленко Т. О., Марченко С. І. Правове регулювання господарської діяльності в агропромисловому комплексі України. Навчальний посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2015. 296 с.
14. Корнєєв Ю. В. Земельне право. 2-ге вид. перероб. та доп. Навч. посіб. Київ: Центр

учбової літератури, 2011. 248 с.

15. Лихогруд М. Г. Дехтяренко Ю. Ф., Манцевич Ю. М., Палеха Ю. М. Методичні основи грошової оцінки земель в Україні. Київ: Профі, 2002. 256 с.

16. Літошенко О. С. Земельне та аграрне право : навч. посіб. / О. С. Літошенко; М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». Київ: КНЕУ, 2013. 525 с.

17. Мартин А.Г., Тихенко О.В., Паламарчук Л.В. Земельний кадастр: навчальний посібник. Київ : Медінформ, 2015. 550 с.

18. Мірошніченко А. М. Земельне право України: підручник. Київ : Правова єдність, 2011. 677 с.

19. Мірошніченко А. М. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України (за станом нормативно-правових актів і судової практики на 15 січня 2009 рік). Київ: Правова єдність, 2009. 495 с.

20. Мірошніченко А. М., Марусенко Р. І. Науково-практичний коментар до Земельного кодексу України, 3-тє видання, змінєне та доповненє. – К.: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2011. 516 с.

21. Носік В. В. Право власності на землю українського народу: монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2006. 544 с.

22. Правове регулювання екологічних, аграрних та земельних відносин в Україні: сучасний стан і напрями вдосконалення: монографія / А. П. Гетьман, М. В. Шульга, А. М. Статівка та ін.; за ред. А. П. Гетьмана та В. Ю. Уркевича. Харків: Право, 2012. 448 с.

23. Правові основи майнових і земельних відносин: навч. посібник / кол. авт.; за заг. ред. В. М. Єрмоленка, Київ : Магістр – ХХІ сторіччя, 2006. 324 с.

24. Семчик В.І. Земельне право України : підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / В. І. Семчик, П. Ф. Кулинич, М. В. Шульга. Київ.: Вид. Дім «ІнЮре», 2008. 600 с.

25. Шульга М. В. Земельне право. Підручник. Харків: Право, 2014. 520 с.

26. Шуміло О.М. Земельне право України (у схемах): навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Хай-Тек Прес, 2012. 287 с.

Законодавство

27. Конституція України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

28. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №№ 40–44. Ст. 356.

29. Господарський Кодекс України від 16 січня 2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18, № 19–20, № 21–22. Ст. 144.

30. Кодекс законів про працю України, затверджений Законом від 10 грудня 1971 р. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1971. Додаток до № 50. Ст. 375.

31. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року. *Урядовий кур'єр*. 2001. 15 листопада.

32. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25–26. Ст. 31.

33. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.

34. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. [Електронний ресурс]. Законодавство України. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

35. Водний кодекс України від 6 червня 1995 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 24. Ст. 189.

36. Лісовий кодекс України від 21 січня 1994 р. [Електронний ресурс]. Законодавство України. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

37. Кодекс України про надра від 27 липня 1994 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 36. Ст. 340.

38. Про сільське господарство: Угода СОТ від 15 квітня 1994 р. [Електронний ресурс]. Законодавство України. Режим доступу: [http:// zakon. rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua)
39. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24 червня 2004 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 49. Ст. 527.
40. Про сільськогосподарську кооперацію: Закон України від 17 липня 1997 року *Голос України*. 1997. № 150. 13 серпня. 17. Про фермерське господарство: Закон України від 19 червня 2003 року. *Голос України*. 2003. 29 липня.
41. Про особисте селянське господарство: Закон України від 15 травня 2003 року. *Урядовий кур'єр*. 2003. № 106. 11 червня.
42. Про зерно та ринок зерна в Україні: Закон України від 4 липня 2002 р. *Урядовий кур'єр*. 2002. № 138. 31 липня.

14. Інформаційні ресурси

1. Бібліотека ім. В. І. Вернадського – <http://www.nbuv.gov.ua>
2. Верховна Рада України – <http://zakon.rada.gov.ua>
3. Президент України – <http://www.president.gov.ua>
4. Кабінет Міністрів України – <http://www.kmu.gov.ua>
5. Міністерство юстиції України – <http://www.minjust.gov.ua>
6. EUR-Lex. – <https://eur-lex.europa.eu/content/welcome/about.html>
7. Цифрові юристи. Цифрова освіта. – <https://osvita.diia.gov.ua/courses/digital-lawyers>